

Een gelukkig 2009! Te vroeg? Nee hoor! Op 23 september 2008 verbruikte de hele wereldbevolking alle beschikbare natuurlijke hulpbronnen die de natuur op één jaar tijd kan vernieuwen. Vanaf die dag leven we op ecologisch vlak 'boven onze stand'.

» Lees meer in het 'World Overshoot Day'-dossier van MOS en Kleur Bekennen.

1. [MOS-logoscholen 2008](#)
2. [MOS-themapakket 'Water Op School'](#)
3. [Ecocampus groeit](#)
4. [Rondetafelgesprek EDO](#)
5. [Eerste markt duurzame ontwikkeling in het hoger onderwijs](#)
6. [Nieuwe projecten voor en met het sociaal-cultureel werk](#)
7. [jeROM: NME voor jeugd](#)
8. [NME-subsidieprojecten in de kijker](#)
9. [Ga zelf aan de slag voor NME](#)
10. [NME Benelux Werkconferentie 2008](#)
11. [NME-aanbod in Vlaanderen](#)
12. [eNneeMmeE](#)

1. MOS-logoscholen 2008

Elk jaar belooft Milieuzorg op School (MOS) scholen die het voorgaande schooljaar werk maakten van of verder werkten aan een eigen milieuzorgsysteem: 214 scholen behaalden hun eerste logo, 136 scholen behaalden hun tweede logo en 84 scholen ontvingen op donderdag 6 november hun derde logo in het Consciencegebouw in Brussel.

» Lees meer op www.milieuzorgopschool.be

[top](#)

2. MOS-themapakket 'Water Op School'

Het nieuwe themapakket 'Water Op School' is het vierde themapakket voor secundaire MOS-scholen. Eerder verschenen al:

'Energie op school'

'Afval en duurzame materialen'

'Mobiliteit op school'

» MOS-scholen kunnen deze 4 pakketten aanvragen bij hun provinciale MOS-begeleider of downloaden op www.milieuzorgopschool.be

[top](#)

3. Ecocampus groeit: een eigen logo en begeleiders

In juli 2008 ondertekenden Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur, Hilde CREVITS en de voorzitters van de vijf associaties van het hoger onderwijs de Ecocampusovereenkomst voor een periode van 3 jaar. De associaties onderschrijven het belang van het project en engageren zich om Ecocampus binnen hun organisatiestructuur en instellingen optimaal te ondersteunen.

Ecocampus zal op maat van het hoger onderwijs werken aan milieuzorg (thema's als afval, energie, mobiliteit, vergroening van de campus...) binnen 3 actiedomeinen: de campus, de curricula en het studentenleven.

Naar analogie van de MOS-begeleiders voorziet de overeenkomst in 7 Ecocampusbegeleiders. Zij krijgen huisvesting bij elk van de vijf associaties: de Associatie Universiteit & Hogescholen Antwerpen, de Universitaire Associatie Brussel, de Associatie Universiteit Gent, de Associatie K.U.Leuven en de Associatie

Universiteit-Hogescholen Limburg.

Een centrale Ecocampuscoördinatie binnen de NME-werking zorgt voor de sturing van het project en voor het verspreiden van alle afzonderlijke initiatieven en ideeën.

Ecocampus kreeg ook een eigen logo.

» <http://ecocampus.lne.be>

[top](#)

4. Rondetafelgesprek EDO: 9 oktober 2008

De Verenigde Naties riep de periode 2005-2014 uit tot het Decennium van Educatie voor Duurzame Ontwikkeling (EDO). Ook de Vlaamse overheid wil hiervan werk maken, zowel in het formele onderwijs als binnen het niet-formele en informele leren. Het rondetafelgesprek heeft tot doel de visie op EDO te verdiepen en te verruimen. De klemtoon ligt daarbij op methodieken en strategieën voor EDO.

» Meer informatie, het programmaoverzicht en het inschrijvingsformulier vind je onder [het EDO-luik](#).

[top](#)

5. Eerste markt duurzame ontwikkeling in het hoger onderwijs: 7 november 2008

Duurzaam Hoger Onderwijs (DHO) Vlaanderen, Ecocampus en Sociale Economie op de Campus organiseren deze markt in het Boudewijngebouw te Brussel. Medewerkers uit het hoger onderwijs en organisaties die een aanbod hebben naar het hoger onderwijs toe, zullen er in de namiddag hun ideeën, kennis en producten of resultaten voorstellen en uitwisselen. Kennisuitwisseling en netwerking staan ook centraal tijdens de voorafgaande studievoormiddag in het Consciencegebouw.

» Meer informatie, het programma en hoe inschrijven vind je op <http://ecocampus.lne.be>.

[top](#)

6. Nieuwe projecten voor en met het sociaal-cultureel werk

Pasar vzw, het vroegere Vakantiegoegens vzw, gaat 3 jaar lang aan de slag rond het thema 'Buur natuur'. Via diverse belevingsactiviteiten en acties wil Pasar intensief werken aan een ruime sensibilisatie over het belang van natuur en natuurbehoud. Zo draagt de organisatie bij aan een duurzaam ecologisch bewustzijn bij recreanten.

Ecolife vzw ontwikkelt dit jaar enkele vormingspakketten 'klimaat en energie' op maat van sociaal-culturele verenigingen. Het eerste pakket is al klaar en de KVLV stelt het reeds ter beschikking van haar afdelingen.

» Neem alvast een kijkje op <http://nietvoorgroentjes.lne.be> voor meer informatie over deze projecten.

[top](#)

7. jeROM: NME voor jeugd

Bert ANCIAUX, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport en Brussel en Hilde CREVITS, Vlaams minister van Openbare Werken, Energie, Leefmilieu en Natuur ondertekenden op 29 augustus 2008, samen met heel wat partners uit zowel de jeugdsector als de sector van bos en natuur, het **Charter voor jeugd, natuur en bos**. De partners scharen zich achter de doelstelling om meer kansen te creëren voor natuurbeleving voor kinderen en jongeren via jeugdrecreatie in natuurgebieden en bossen. Zij erkennen het recht van het kind en van het jeugdwerk op de beleving van bos en natuur en de grote educatieve betekenis ervan. De ontmoeting met alles wat leeft en gebeurt in de natuur is immers essentieel voor hun ontwikkeling en bewustmaking.

Op zaterdag 4 oktober organiseert Steunpunt Jeugd een **eerste speelgroentoe**r doorheen de Vlaams-Brabantse bossen i.s.m. de Vereniging van Vlaamse Jeugddiensten en –consulenten, provincie Vlaams-Brabant, bosgroep Dijle-Geteland en de lokale besturen.

Vele gemeenten hebben wel bossen en natuurgebieden, maar kinderen mogen er niet zomaar spelen. Heel wat gemeentelijke beleidsplannen bevatten ook acties tot

het realiseren van erkende speelbossen. Een bezoek aan geslaagde projecten inclusief het verhaal van lokale mensen die dit al waarmaakten, kan het nodige duwtje betekenen. Het programma en meer uitgebreide informatie lees je op www.steunpuntjeugd.be/groeneruimte.

Schrijf je in bij katrijn.gijssel@steunpuntjeugd.be of 02-551 13 78 (tijdens de kantooruren).

Wil je met je studentenclub of school iets doen rond het milieu of het sociale? Wil je een duurzame hiphop CD maken? Wil je met je jeugdgroep je zomerkamp of festival duurzamer maken?

De organisatie **Future Smile** helpt jongeren tussen 16 en 25 jaar bij het opzetten van dergelijke projecten. Naast een 2-daagse vorming krijg je financiële ondersteuning (tussen de 400 en 1000 euro), advies van experts en kom je in contact met jongeren vanuit heel België. Je projectdossier indienen kan tot zondag 7 december 2008.

Meer info: www.futuresmile.be

» Lees meer op <http://jerom.lne.be>

[top](#)

8. NME-subsidieprojecten in de kijker

Niet minder dan **35 kopieercentra** nemen deel aan het **Fenix-project** van Bond Beter Leefmilieu, één van de [NME-subsidieprojecten](#) rond duurzaam papiergebruik in het hoger onderwijs. Zij gaan het gebruik van gerecycleerd papier promoten door de prijs gelijk te stellen met die van niet-gerecycleerd papier en standaard gerecycleerd papier aan te bieden.

In het kader van het project '[Natuur en landbouw die de handen in mekaar slaan: daar kan je op bouwen!](#)' organiseert Wervel vzw met medewerking van Natuurland vzw, Gezinsbond, VIBE vzw, JNM vzw, Provincie Antwerpen, stad Antwerpen en gemeente Aartselaar een '**Natuur en Landbouw plantdag en hennepmarkt**' op 23 november 2008 in het landbouwbedrijf van biolandbouwer Dirk 's Jongers, Groenenhoek 56 in Aartselaar.

» Meer info: www.wervel.be, jeroen@wervel.be

Het NME-project **Bouwen van 600 zonnecollectoren** sluit succesvol af. Met de technische infoavonden bereikte de KWB ruim 2.534 gezinnen en bouwde op twee jaar tijd 402 zonnecollectoren. Maar de organisatie zelf gaat nog even door... Ook volgend jaar plant ze opnieuw 5 informatieavonden en 2 zelfbouwweekends. Op naar het 600ste exemplaar!

» Heb jij ook zin om energie te besparen? Ben je niet bang om zelf aan de slag te gaan? Surf dan naar www.kwb.be.

[top](#)

9. Ga zelf aan de slag voor NME

Om milieuvriendelijk(er) gedrag te stimuleren binnen je klas of vereniging zijn niet altijd grote financiële inspanningen nodig.

Dat wil de NME-werking met de **energiekoffer**, waarin onder andere een spaardouchekop, een tochtstrip, alufolie en een opwindbare radio zitten, demonstren. Bij de koffer zit per materiaal ook een infofiche over de prijs en de besparing.

De NME-werking stelde deze koffer samen op vraag van de KVLV die in 2008-2009 als jaarthema 'energie' heeft. Daarnaast gebruikt onze werking deze koffer ook als demomateriaal op beurzen en andere activiteiten.

Als partner van het platform VerdraaiDeWereld werkte jeROM ook mee aan de **handleiding 'duurzaam feesten'**. Het platform liet zich inspireren door het bekijken en uitproberen van duurzame alternatieven in een reële situatie. Het jeugdwerk, maar ook andere verenigingen en organisaties die hun feesten, fuiven, eetfestijnen... duurzaam willen organiseren, kunnen aan de slag met deze handleiding.

» Onder het luik [educatief materiaal](#) vind je alle info.

[top](#)

10. NME Benelux Werkconferentie 2008: 'NME in de wereld, de

wereld in NME'

Deze conferentie vindt jaarlijks plaats. Het Vlaamse Gewest, het Waals Gewest, Het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, Nederland of Luxemburg nemen om beurt de organisatie op zich.

In 2008 staat het Nederlandse ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in samenwerking met IVN in voor de 22ste editie in hotel 'De Wageningse Berg' in Wageningen van 12 tot en met 14 november 2008.

» Meer informatie vind je onder het luik [international beleid op http://milieueducatie.lne.be](#) en op de [IVN-website](#).

[top](#)

11. NME-aanbod in Vlaanderen

Op zoek naar NME-aanbod in Vlaanderen? Je vindt het in de NME-inventaris op <http://nme.milieuintfo.be>!

Onder de knop 'tijdelijk aanbod' vind je [een goed gevulde NME-agenda](#).

Staan jouw organisatie en NME-aanbod nog niet in deze databank? Gebruik dan [de beheersmodule](#) en voeg zelf je aanbod toe.

Raadpleeg ook het online [overzicht van uitleenbaar materiaal](#) gaande van doe-koffers tot tentoonstellingen.

Benieuwd naar het aanbod van onze NME-centra?

Klik door naar de overzichtslijst van hun aanbod in de NME-inventaris

» [NMEC De Helix](#)

» [NEC De Vroente](#)

[Natuurleerpaden maken in de eigen omgeving](#) voor leerkrachten, NME-werkers, natuurgidsen, en andere geïnteresseerden op 18 oktober in De Vroente. Inschrijven vóór 7 oktober 2008.

» [VBNC De Nachtegaal](#)

Op zaterdag 4 en zondag 5 oktober organiseren het Vlaams Bezoekers- en Natuureducatiecentrum De Nachtegaal en de gemeente De Panne een eerste [Natuurfestival](#) voor jong en oud. Het thema EDO staat centraal.

Een greep uit het overige aanbod:

» De Week van het Bos editie 2008 zet van 5 tot 12 oktober het thema 'bos en klimaat' in de kijker. Al 30 jaar lang halen tienduizenden mensen een frisse neus in de Vlaamse bossen tijdens deze week.

Het volledige activiteitenoverzicht vind je op www.weekvanhetbos.be, ook de NME-inventaris biedt een [overzicht](#).

» Energie- en Milieumaand Antwerpen. Alle [activiteiten van het EHA](#) vind je in de inventaris.

» De Waterkant, een natuur- en milieueducatiecentrum in Aalst, biedt dit najaar in samenwerking met Natuurpunt, de milieudienst van Aalst, De Milieuboot en MOS tal van [educatieve activiteiten aan in de omgeving van de Dender](#).

» Ook bij De Milieuboot kun je in 2008-2009 terecht voor [tochtjes op de Dender, de Schelde en het Kanaal Bossuit-Kortrijk](#).

» De 8ste editie van de [Vlaamse Wetenschapsweek](#) vindt dit jaar plaats van vrijdag 17 oktober tot zondag 26 oktober 2008. Dan staan overal in Vlaanderen activiteiten rond wetenschap in de kijker. Technopolis, het Vlaamse doe-centrum voor wetenschap en technologie organiseert deze Wetenschapsweek, een initiatief van de Vlaamse overheid.

» Werkgroep Isis vzw organiseert op 22 en 23 oktober 2008 van 13u30 tot 17u een [NME-Infobeurs](#) met workshops voor leerkrachten kleuter-, lager onderwijs en buitengewoon onderwijs, voor natuurgidsen, NME-medewerkers, coördinatoren natuurcentra, natuurouders en andere geïnteresseerden.

[top](#)

12. eNneeMmee

» Ontdek op <http://enneemmee.blogspot.com> het gevarieerde en ruime aanbod aan interessante en leuke websites rond natuur, milieu, milieuzorg en duurzame ontwikkeling. Deze WWW'tjes worden dagelijks geactualiseerd en aangevuld.

» 350 ton CO². Zoveel bespaarden de Vlaamse ambtenaren tijdens de actie Ik kyoto die liep van 5 tot 30 mei 2008. Dat is bijna 100 ton CO² meer dan in 2007. 1957 collega's uit zestig entiteiten registreerden samen 1 496 520 kyotokilometers. In totaal fietsten ze 165 713 km, stapten ze 23 275 km, spoorden ze 1 040 952 km, carpoolden ze 75 358 km en legden ze 75 054 km per bus en 16 168 km per tram af. www.ikkyoto.be

» De tweede info- en uitwisselingsdag van Tandem in samenwerking met SLA 21, VVSG, de Provincies en het Departement LNE trof raak op donderdag 12 juni 2008. Bekijk de [presentaties van de verschillende workshops](#) en de [foto's](#)

» De dienst Interne Milieuzorg en het Centraal Aanspreekpunt Lokale Overheden van de Afdeling Milieu-integratie en -subsiëringen organiseren twee studiedagen. Op 23 oktober (Antwerpen) en 12 november (Gent) geven ze de verantwoordelijken voor overheidsopdrachten binnen de Vlaamse en lokale overheden een praktische inleiding in milieuvriendelijke overheidsopdrachten. <http://www.lne.be/campagnes/milieuzorg-in-de-vlaamse-overheid>

» Het Departement LNE neemt naar goede gewoonte deel aan de editie 2008 van IFEST, de grootste milieu- en energiebeurs van de Benelux. Zij deelt een stand met het Vlaams Agentschap Ondernemen (VLAO). Op de stand kom je alles te weten over het beleid inzake Leefmilieu, Natuur en Energie. Tijdens de beurs staat de 'Navigator Wetgeving Leefmilieu, Natuur en Energie' in de kijker. Het Vlaams Instituut voor Technologisch Onderzoek (VITO) ontwikkelde deze webtoepassing en geeft toelichting op de stand op 21, 22 en 23 oktober, telkens om 14 uur. www.ifest.be

» Op 14 en 15 oktober 2008 organiseren Vlaamse en Franse autoriteiten een conferentie over het thema 'water en klimaatverandering' aan de Antwerpse universiteit. www.ua.ac.be

» 2008 is het Jaar van de Aarde. Alle 14 faculteiten van de K.U.Leuven hebben hard nagedacht over onze planeet. Aha! WetenStappen, een nieuw wetenschappelijk wandelparcours, is het resultaat. www.kuleuven.be/wetenstappen/

» Het WWF wil met haar actie 'CO₂ op je bord' leerlingen van het 4de, 5de en 6de leerjaar tot de eerste graad van het secundair onderwijs gevoelig maken voor het probleem van de duurzame voeding. In een aantal lessen kunnen ze samen ontdekken wat de milieu-impact is van de voedingsmiddelen die ze dagelijks verbruiken: waar ze vandaan komen, hoeveel energie de productie ervan vereist, of er betere alternatieven bestaan... www.wwf.be

» Jongeren kunnen terug op het e-learningplatform www.planeetzee.org terecht voor een 2e editie van 'Planeet zee'. In dit educatieve project stellen zeewetenschappers uit verschillende disciplines hun recentste onderzoek voor in 21 lesmodules. Klassen die een videologboek van al hun activiteiten inzenden, maken kans om in april 2009 een week op de Zeeleeuw in te schepen. Inschrijven voor de wedstrijd kan tot 27 maart 2009. Planeet zee is een initiatief van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ) in samenwerking met SHE Consultancy, DAB Vloot en Studio Bal Gehakt en kwam tot stand met de steun van de Vlaamse overheid binnen het actieplan Wetenschapsinformatie en Innovatie.

» Op de nieuwe website www.duurzaamheidsspiegel.be vind je al de basisinfo voor 'Een screening van het beleid door verenigingen en adviesraden' van het Steunpunt Lokale Agenda 21.

» Energiesparen.be ziet er tegenwoordig anders uit! De collega's van het Vlaams Energieagentschap herwerkten de inhoud van de site grondig, zodat je nog sneller je informatie vindt.

[top](#)

Het NME-zine is een tweemaandelijks elektronische nieuwsbrief van de dienst Doelgroepenbeleid, Natuur- en Milieueducatie van de Afdeling Milieu-integratie en –subsiëringen van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie. Deze nieuwsbrief informeert over evoluties in de natuur- en milieueducatieve sector, stimuleert netwerkvorming binnen deze sector en maakt het brede publiek warm voor actuele milieuproblemen door middel van vernieuwende educatieve acties, pakketten en publicaties. Dit e-zine bereikt ruim 2000 abonnees uit het onderwijs, de NME-centra, de natuur- en milieuverenigingen, de administraties, de provincies, de gemeenten, de landbouweducatie, het jeugdwerk en het sociaal-culturele volwassenenwerk.

Wil je ook op de hoogte blijven over initiatieven van het Departement LNE op het vlak van milieu-, natuur- en energiebeleid? [Abonneer je dan op het LNE-zine](#) .

Vlaamse overheid, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie, afdeling Milieu-integratie en -subsiëringen, Koning Albert II-laan 20 bus 8, 1000 Brussel, tel. 02 553 82 18, fax 02 553 80 25, nme@lne.vlaanderen.be - <http://milieueducatie.lne.be>

v.u.: J.-P. Heirman, Secretaris-generaal, Departement Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)